

УДК 658.7.01:65.012.34

Ткачова М.О.
студент

Запорізького національного університету

Шишкін В.О.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту організації та логістики

Запорізького національного університету

УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

Досліджено вплив розвитку логістичних систем на стале економічне зростання. Проаналізовано необхідність вдосконалення логістичного управління. Обґрунтовано можливість зростання логістичного потенціалу України в умовах глобалізації. Узагальнено необхідність формування програми дослідження логістичних систем окремих регіонів.

Ключові слова: логістичний потенціал, глобалізація, логістичне управління.

Ткачева М.О., Шишкін В.О. УПРАВЛЕНИЕ ЛОГИСТИЧЕСКИМ ПОТЕНЦИАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СРЕДЫ

Исследовано влияние развития логистических систем на устойчивый экономический рост. Проанализирована необходимость совершенствования логистического управления. Обоснована возможность роста логистического потенциала Украины в условиях глобализации. Рассмотрена необходимость формирования программы исследования логистических систем отдельных регионов.

Ключевые слова: логистический потенциал, глобализация, логистическое управление.

Tkachova M.O., Shishkin V.O. MANAGEMENT OF LOGISTIC POTENTIAL OF THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION OF THE ECONOMIC ENVIRONMENT

The influence of development of logistic systems on sustainable economic growth is investigated. The necessity of improvement of logistic management is analyzed. The possibility of growth of Ukraine's logistic potential in the conditions of globalization is substantiated. The necessity of forming a program of research of logistic systems of separate regions is generalized.

Keywords: logistic potential, globalization, logistic management.

Постановка проблеми. В даний час тема розвитку логістичного потенціалу – ключове питання багатьох досліджень, семінарів і конференцій. Неухильно зростає його роль в загальній стратегії розвитку організацій.

В сучасних умовах господарювання перед підприємствами постає завдання сталого економічного зростання, яке може бути вирішене тільки за умови компетентного управління потоковими процесами.

Тому запорукою успішної організації логістичної діяльності підприємства є впровадження в роботу підприємства концепції логістики, логістичних систем, методів їх моделювання.

Огляд останніх джерел, досліджень і публікацій. Питання дослідження сутності категорій «потенціал», «економічний потенціал», проблеми його формування, оцінки та управління розглядаються у працях вітчизняних учених, таких як О. Балацький, Б. Бачевський, Л. Головкова, Н. Краснокутська, Є. Лапін, В. Савченко, О. Федонін тощо. Дослідженню структури логістичного потенціалу присвятили свої роботи О. Ареф'єва, Є. Лапін, О. Логвінова, І. Савенко та ін. Однак значення логістичного потенціалу підприємств та його вплив на формування ефективної логістичної стратегії залишилися поза увагою науковців, що свідчить про недостатню кількість досліджень у цій сфері. Саме це зумовлює актуальність теми статті.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження: узагальнити основи поняття «логістичний потенціал» та визначити алгоритм дослідження логістичного потенціалу.

Основний матеріал і результати. Промислові підприємства, і особливо підприємства машинобудування, які відіграють важливу роль в реалізації досягнень науково-технічного прогресу всіх сфер економіки, забезпечуючи інноваційну складову розвитку. Однак дані процеси реалізуються на незадовільному рівні, що обумовлює необхідність пошуку способів і засобів, які можуть поліпшити стан вітчизняних промислових підприємств, підвищити їх стійкість. Одним з таких способів є активізація логістичної діяльності промислових підприємств, основною базою якої виступає потенціал логістики. Серед важливих складових логістичного потенціалу є логістичний менеджмент, який має приховані резерви в розвитку підприємств.

Логістико-орієнтований підхід до управління підприємством націлений на забезпечення стійкості функціонування підприємства на ринках виробників, постачальників і споживачів. Деяка розбіжність між теоретичними напрацюваннями логістики та їх практичним застосуванням можна зменшити за допомогою такої економічної категорії, як потенціал логістики. Поняття потенціалу тісно пов'язано зі структурою цілей і визначається як «сукупність можливостей» підприємства.

Під потенціалом логістики слід вважати сукупність можливостей підприємства, реалізація яких підкріплена ресурсами, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення цілей логістичної діяльності промислового підприємства. Сутність потенціалу логістики полягає в максимальній можливості підприємства використовувати всі передові напрацювання в сфері логістики. Підтримуючи погляд автора Г.Г. Ларіної на цю проблему, а також розвиваючи його, для виявлення конкретного змісту потенціалу логістики доцільно застосувати проблемно-аналітичний підхід. Потенціал логістики, з одного боку, характеризує можливість застосування різних ресурсів, з іншого – є інтегральною характеристикою логістичного ресурсного забезпечення підприємства [1].

Таким чином, потенціал логістики можливо уявити як суму методичних, трудових, матеріальних, фінансових, інформаційних ресурсів і часу, які забезпечують логістичну діяльність підприємства.

Отже, потенціал сукупного логістичного інструментарію можна розглядати як комплекс засобів і можливостей підприємства в рамках реалізації логіс-

тичної діяльності. Іншими словами, це функція аналітичного постачальницького, виробничого, комунікативного та розподільчого потенціалу.

З огляду на окремі підрозділи логістики, це співвідношення можна деталізувати на складові, які дозволять на більш детальному рівні проаналізувати існуючу на промисловому підприємстві ситуацію і визначити як потенціал логістики, а й кількісну оцінку рівня його використання.

Серед складових логістичного потенціалу підприємства можна виділити логістичний менеджмент, завдання якого – оптимізувати потокові процеси з метою мінімізації витрат, які пов'язані з процесом руху товару.

Управління матеріальними потоками в логістиці пов'язане з плануванням, оперативним регулюванням, обліком, контролем та аналізом. Дані процедури реалізуються логістичними процедурами і процесами в певних логістичних системах за допомогою логістичного управління.

Окремі аспекти теорії і практики логістичного управління знайшли відображення в багатьох роботах вітчизняних і зарубіжних вчених. Більшість ототожнює концепцію логістики з логістичним управлінням. Тільки деякі вчені розмежовують ці твердження.

У роботах російських вчених досліджуються відмінності логістичного управління від традиційного, але сутнісна основа логістичного управління не розкривається. М.С. Дороніна вказує, що загальна концепція управління виробничо-розподільчою системою ґрунтується на логістичному підході. Однак ця теза подальшого розвитку не отримала [2].

Одним з перших вітчизняних економістів, хто ввів в наукову термінологію поняття «логістичний менеджмент» і визначив його суть, був Є.В. Крикавський. Він розглядав логістичний менеджмент як менеджмент в логістичних системах на основі теорії логістики, вказуючи на те, що сутність цього терміна базується на інтеграції логістики і менеджменту в форму «логістико-менеджменту» як комплексної локалізованої системи управління матеріальними і інформаційними потоками. Далі автор пояснює, що «в понятті «логістичний менеджмент» слово (логістичний) як прикметник означає менеджмент, але функціонує обов'язково на засадах теорії логістики». Розглядаючи взаємозалежність виділених сфер і функцій менеджменту, названий автор не може відмовитися від думки, що логістика є окремим, хоча і інтегрованим сутнісним елементом системи менеджменту [3].

Логістичний менеджмент він виділяється в окремий елемент поряд з виробничим, фінансовим, маркетинговим менеджментом. Однак з позиції ефективного управління це не зовсім коректно. Адаже логістичний менеджмент охоплює логістичні процедури, поширені в різних сферах діяльності, зокрема в системах логістичних ланок «виробництво – реалізація – споживання».

Відомі американські фахівці з логістики і маркетингу Д.Дж. Бауерокс і Д.Дж. Клосс, розглядаючи широке коло питань, починаючи від ключових концепцій і практичних прийомів логістики і закінчуючи методами впровадження логістичного менеджменту в діяльність підприємств, відзначають, що сутність логістичного менеджменту полягає «в створенні і налагодженні таких систем управління потоками матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва і запасів готової продукції, які були б опорою для вироблення оптимальної ділової стратегії господарської одиниці».

Концептуальну сутність логістичного управління розглядали і українські вчені. На думку В.М. Стаханова і В.Б. Українцєвої, логістичне управління являє собою синтез основних управлінських функцій, зокрема, планування, організації, контролю та регулювання потокових процесів в господарських структурах для досягнення загальносистемних цілей з найменшими витратами.

Л.Г. Белоусов обмежує логістичний менеджмент комерційним посередництвом і зводить його до «визначенню, прийняттю та організації виконання управлінських рішень логістичних операцій в логістичних системах комерційного посередництва». При цьому логістичний менеджмент зв'язується з логістичними операціями і системами, разом з тим, має місце обмеженість комерційним посередництвом.

Названі концепції логістичного менеджменту підприємства найбільш ґрунтовні, але в той же час не завжди чіткі і конкретні [4].

Перш за все, визначення об'єкта логістичного менеджменту вимагає уточнень. Об'єктом логістичного управління є логістичний потік як сукупність матеріального, інформаційного, фінансового та сервісного потоків в кожній логістичній системі упродовж логістичного ланцюга.

Вивчення наукових розробок з даного питання показало, що теорія логістичного управління потребує вдосконалення. В інтересах вітчизняної економіки краще не чекати, коли така теорія буде створена і застосована в практиці західного менеджменту, а посилити самостійну розробку не тільки теоретичних основ логістичного управління, а й методів практичного застосування його в економіці України. Необхідність даних розробок визначає актуальність дослідження методологічних основ логістичного управління підприємством і виявлення основних відмінностей логістичного управління від традиційного.

Принципова відмінність логістичного підходу до управління матеріальними потоками від традиційного в системі стратегічного планування полягає у виділенні єдиної функції управління розрізненими вхідними, вихідними і внутрішніми матеріальними потоками, які об'єднані в єдину систему. Вона буде забезпечувати ефективне управління.

Оцінка використання логістичного потенціалу підприємства має велике значення як обов'язкова умова активізації логістичної діяльності, оскільки інтенсифікація використання логістичного потенціалу підприємства можлива при наявності нереалізованих логістичних можливостей або невикористаних логістичних ресурсів. Тільки оперативна численна оцінка потенціалу дозволить виявити приховані резерви в розвитку підприємств, і це, на наш погляд, дозволить збільшити віддачу від застосування сучасного економічного інструментарію [5].

Успішна діяльність підприємства в значній мірі залежить від того, наскільки ефективно система оптимізації потокових процесів на підприємстві використовує інструменти логістичного управління, важливо також з'ясувати, чи покращуються радикальні параметри, які застосовуються у виробничій діяльності, чи відповідають вони логістичній концепції розвитку підприємства.

Географічне положення нашої країни сприяє процесам глобалізації, а сама Україна є великим імпортером по відношенню до зовнішнього світу. З огляду на той факт, що значна частина території України є транзитною по відношенню до міжнародних транспортних потоків, особливої уваги набуває фактор

наявності досліджень стану маркетингової і логістичної інфраструктури регіону, що сприяють ефективному розподілу інвестиційних ресурсів. Здавалося б, інвестиційні інтереси повинні бути беззастережно спрямовані на розвиток транспортно-логістичних мереж і систем, проте ефективність такого інвестування далеко не завжди виправдовує очікування.

В даному випадку інвестування в розвиток логістичного потенціалу регіонів має викликати пропорційний (а згідно синергії прогресивний) зростання кількості і вартості угод, визначаючи кількаразове зростання ВРП. В реалії такий взаємозв'язок спостерігається не завжди [6].

Інша проблема ефективного нарощування логістичного потенціалу полягає у відсутності чіткого обґрунтування в процесі освоєння інвестованих коштів, а також критеріїв, що визначають частку інвестування кожної зони логістичної інфраструктури в загальному обсязі фінансування.

Рішення про інвестування приймаються муніципальними органами управління. У той же час в транспортній сфері передбачено державне регулювання інвестиційних відносин і розподіл фінансових коштів по напрямках відповідно до спеціальних програм. Ринок логістичних послуг, що знаходиться в руках безлічі операторів складських і транспортних підприємств, передбачає наявність саморегулювання, що, з одного боку, провокує хаотичне будівництво логістичних об'єктів, а з іншого боку, може виявитися дефіцитним з позицій капіталовкладень. Прийняття рішень про інвестування того чи іншого логістичного об'єкта відбувається на основі розрахунку вартості функціонування цього об'єкта і потенційних прибутків. Популярні сьогодні рішення про створення транспортно-логістичних центрів в більшості випадків приймаються без урахування ролі і потужності вже існуючого ринку логістичних послуг.

На жаль, аналіз логістичного потенціалу підприємства та розробка на їх основі пов'язаних маркетингових і логістичних стратегій на території України швидше виняток, ніж правило. Введення в практику подібних досліджень є сьогодні необхідністю при здійсненні стратегічного і фінансового планування і здатне передбачити і знизити ризики в процесі реалізації планів розвитку підприємства [7].

Саме поняття потенціал (від лат. Potentia – сила) в широкому сенсі слова означає кошти, запаси, джерела, що є в наявності, які можуть бути мобілізовані і використані для досягнення певної мети, здійснення плану, вирішення якої-небудь задачі. Поняття потенціалу логістики, перш за все, полягає в можливості раціонального управління матеріальним потоком і супроводжує його інформацією і фінансами [1]. Конкретизуючи поняття логістичного потенціалу регіону, слід зазначити, що в залежності від поставленої стратегічної задачі він характеризується ємністю і перспективами зростання ринку логістичних послуг, темпами зростання об'єктів логістичної інфраструктури, а також здатністю регіону фінансувати зростання за рахунок зовнішніх і власних джерел. Велике значення надається аналізу резервів логістики при плануванні стратегій зростання. Задіяти цей логістичний потенціал, тобто залучити в регіональну транспортну систему зовнішні вантажопотоки, забезпечивши паралельно ефективне переміщення вантажів, є одним із головних завдань регіонального менеджменту.

Оскільки алгоритм дослідження логістичного потенціалу регіону формується на основі стратегічних завдань розвитку території, слід провести від-

повідність між можливими стратегічними цілями менеджменту і напрямками досліджень в логістиці.

Алгоритм дослідження логістичного потенціалу повинен бути орієнтований на ту роль, яка відводиться регіону в рамках існуючої транспортно-логістичної системи країни. Однак це не виключає можливості пошуку нових функцій регіону в системі економічних відносин [8].

Висновок. Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок про необхідність формування програми дослідження, специфічною для тих стратегічних цілей і завдань, які вирішуються на території в конкретний момент. Однак виявлення загальних напрямків роботи та основних критеріїв оцінки логістичного потенціалу може стати підставою для створення єдиних методологічних підходів до дослідження і сформулювати з плином часу інформаційну базу, необхідну для здійснення стратегічного управління, як на муніципальному, так і на державному рівні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Грицуленко С.І. Потенціал і розвиток підприємства : [навч. посіб.] / С.І. Грицуленко. – О.: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2014. 99 с.
2. Касьянова Н.В. Потенціал підприємства: формування та використання : [підручник] / Н.В. Касьянова [та ін.]. К.: Центр учбової літератури, 2013. 248 с.
3. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. посіб.] / Н.С. Краснокутська. – Х.: ХДУХТ, 2004. 287 с.
4. Тюріна Н.М. Логістика : [навч. посіб.] / Н.М. Тюріна, І.В. Гой, І.В. Бабій. – К.: Центр учбової літератури, 2015. 392 с.
5. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. посіб.] / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. 316 с.
6. Чухрай Н.І. Логістичне обслуговування : [підручник] / Н.І. Чухрай. Львів: Львівська політехніка, 2006. 292 с.
7. Шандрівська О.Є. Логістичний менеджмент. Теоретичні основи : [навч.-метод. посіб.] / О.Є. Шандрівська, В.В. Кузяк, Н.І. Хтей. Львів: Львівська політехніка, 2014. 195 с.
8. Шевців Л.Ю. Логістичні витрати підприємства: формування та оцінювання : [монографія] / Л.Ю. Шевців, І.І. Петецький. Львів: Львівська політехніка, 2011. 244 с.

Tkachova M.O.

Student

Zaporizhzhya National University

Shishkin V.O.

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department of Management of Organization and Logistics

Zaporizhzhya National University

MANAGEMENT OF LOGISTIC POTENTIAL OF THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION OF THE ECONOMIC ENVIRONMENT

At present, the theme of the development of logistics potential is a key issue for many studies, seminars and conferences. Its role in the overall development strategy of organizations is steadily increasing.

In today's economic conditions, businesses face the challenge of sustainable economic growth, which can only be solved if competent management of flow processes. Therefore, the key to the successful organization of the logistics of the enterprise is the introduction of the concept of logistics, logistics systems, and methods of their modeling into the work of the enterprise.

Successful activity of the enterprise largely depends on how effective the system of optimization of stream processes in the enterprise uses the tools of logistic management, it is also important to find out whether the radical parameters that are applied in the production activity are improved, or whether they correspond to the logistic conception of enterprise development.

The influence of development of logistic systems on sustainable economic growth is investigated. The necessity of improvement of logistic management is analyzed. The possibility of growth of Ukraine's logistic potential in the conditions of globalization is substantiated. The necessity of forming a program of research of logistic systems of separate regions is generalized.

Successful activity of the enterprise largely depends on how effective the system of optimization of stream processes in the enterprise uses the tools of logistic management, it is also important to find out whether the radical parameters that are applied in the production activity are improved, or whether they correspond to the logistic conception of enterprise development. The introduction of such studies is a necessity today in the implementation of strategic and financial planning and can predict and reduce risks in the implementation of regional development plans.